

D0%BF%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%B7%D0%B0%D1%85%D1%96%D0%B4 (дата звернення: 23.11.2020).

9. Ю. Белоусов, В. Венгер, А. Орлеан, Є. Крапивін, С. Шапутько, В. Яворська Резюме та інфографіка дослідження «Роль слідчого судді у кримінальному провадженні». Київ.2020. URL: https://www.irf.ua/wp-content/uploads/2020/06/infograf_ukr.pdf?fbclid=IwAR3koe7XC2ea99hFrVPG5hrKxU7Z33kCwf8_gb-4xHLocl7luBXh0_JG0T4 (дата звернення: 26.11.2020).

10. Рішення Конституційного суду України від 17 березня 2020 року № 5-р/2020 у справі за конституційною скаргою Татькова В. І. щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень частини п'ятої статті 190, пункту 1 частини першої, частини третьої статті 309 КПК України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-20#Text> (дата звернення: 26.11.2020).

11. Пархоменко О.А., Рогальська В.В. Процесуальний порядок застосування запобіжних заходів у вигляді затримання та тримання під вартою: методичні рекомендації. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2014. 43 с.

12. Рогальська В.В. Регламентація та реалізація права на інформування осіб щодо яких здійснюється кримінальне переслідування в контексті забезпечення справедливого судочинства: окремі аспекти. Прикарпатський юридичний вісник. 2018. Випуск 2. Том 3. С. 123-127

Рец В.В.,

курсант факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Гаркуша А.Г.,

доцент кафедри кримінального процесу Дніпропетровського державного університету внутрішніх, кандидат юридичних наук, доцент

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРАВОВОГО ІНСТИТУТУ ТИМЧАСОВОГО ДОСТУПУ ДО РЕЧЕЙ І ДОКУМЕНТІВ

Тимчасовий доступ до речей і документів у чинному Кримінальному процесуальному кодексі України (далі – КПК України) як правовий інститут є новелою, а тому має ряд особливостей та проблемних питань, які найближчим часом законодавцю варто вирішити. Це сприятиме реалізації завдань кримінального процесу, зокрема, швидкому, повному та неупередженому досудовому розслідуванню. Однак для того, щоб удосконалити конкретний механізм, слід розуміти його базові засади.

Досліджуваний інститут в КПК України має самостійний розділ – «Заходи забезпечення кримінального провадження». Зазначена інституція не має окремого законодавчого визначення, але відповідно до позиції висловленої Вищим спеціалізованим судом України із розгляду цивільних і кримінальних справ під заходами забезпечення кримінального провадження необхідно розуміти передбачені КПК України заходи примусового характеру, які застосовуються за наявності підстав та в порядку, встановленому законом, з метою запобігання і подолання негативних обставин, що перешкоджають або можуть перешкоджати вирішенню завдань кримінального провадження, забезпеченню його дієвості [1].

Правовий зміст поняття «захід забезпечення» влучно розкривається тлумаченням термінів. «Забезпечувати» визначається у сенсі – створювати надійні умови для здійснення чого-небудь; гарантувати щось [2]. Очевидно, що кримінально-правовий зміст відповідає вищевикладеному змісту, тому що заходи забезпечення насамперед покликані створити умови для дієвого та ефективного здійснення кримінального провадження, гарантувати проведення такої законодавчої процедури, що забезпечить поновлення порушених прав та притягнення винних до відповідальності. Основною рисою, що наповнює зміст поняття «заходи забезпечення» на нашу думку має бути саме наявність державного примусу.

Згідно ст. 131 КПК України одним із видів заходів забезпечення кримінального провадження є тимчасовий доступ до речей та документів. «Тимчасовий доступ до речей і документів» є елементом доволі великого інституту в кримінальному процесі, який має назву «заходи забезпечення кримінального провадження». Дана сукупність заходів є новим підходом до систематизації окремих складових в один інститут, а тому сьогодні серед науковців точаться дискусії стосовно поняття та процесуального порядку застосування кожного заходу забезпечення кримінального провадження. Серед них судова практика як найбільш поширений виокремлює тимчасовий доступ до речей і документів.

Поняття та процесуальний порядок реалізації положень тимчасового доступу закладено у Главі 15 КПК України, яка охоплює статті 159-165 КПК України [3]. Звертаючись до дефініції даного поняття, зазначеної у ч. 1 ст. 159 КПК України, варто зауважити, що «тимчасовий доступ до речей і документів полягає у наданні стороні кримінального провадження особою, у володінні якої знаходяться такі речі і документи, можливості з ними ознайомитися, зробити їх копії та вилучити їх» [3]. Таке роз'яснення репрезентує досліджуваний захід як процесуальну можливість збору доказового матеріалу, тобто, отримуючи ухвалу слідчого судді на тимчасовий доступ до речей і документів, слідчий має змогу отримати інформацію, яка вказує на конкретні обставини у кримінальному провадженні і теоретично може мати доказове значення.

Незважаючи на це, переважна більшість науковців не вважають тимчасовий доступ до речей і документів інструментарієм у збиранні доказів. З цим не можна не погодитися. Зокрема, тимчасовий доступ до речей і документів

не є першопочатковою дією під час досудового розслідування, якщо існує необхідність ознайомитися із певним матеріалом і конкретна інформація представляє інтерес для досудового розслідування. Слідчому кримінальним процесуальним законодавством надано право на діяльність емпіричного характеру, яку він здійснює з метою побудови доказової піраміди. Відповідно до ч. 2 ст. 93 КПК України «сторона обвинувачення здійснює збирання доказів шляхом проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб речей, документів відомостей, висновків експертів, висновків ревізій та актів перевірок, проведення інших процесуальних дій, передбачених КПК України» [3].

Виходячи із даного законодавчого формулювання способу збирання доказів стороною обвинувачення, слід підкреслити, що слідчий, прокурор та інші суб'єкти сторони обвинувачення мають право витребувати, необхідні за їх суб'єктивним переконанням для доведення винуватості або невинуватості особи, дані. У подальшому отримана інформація може бути використана як доказ або в якості підтвердження окремих обставин.

Саме тому тимчасовий доступ не є обов'язковим заходом у кожному кримінальному провадженні для отримання необхідної інформації. Він є швидше похідним рішенням слідчого, погодженого з прокурором, у випадку, якщо особа, у володінні якої перебувають речі або документи, що становлять інтерес досудового розслідування, добровільно не надає їх для ознайомлення, копіювання або вилучення. Тимчасовий доступ віднесено до системи заходів забезпечення кримінального провадження, тому що він забезпечує уповноваженій службовій особі можливість зібрати докази належним чином для проведення всебічного дослідження сукупності наявних фактів кримінального правопорушення.

Отже, тимчасовий доступ до речей і документів виступає засобом збору доказів у кримінальному провадженні та застосовується у тому випадку, коли у сторони кримінального провадження виникли труднощі зі збором необхідних відомостей, які становлять інтерес для досудового розслідування. Тимчасовий доступ до речей і документів як захід забезпечення кримінального провадження покликаний забезпечувати дієвість та ефективність досудового розслідування в процесі з'ясування обставин кримінального правопорушення.

Бібліографічні посилання

1. Узагальнення судової практики щодо розгляду слідчим суддею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 07.02.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001740-14/conv/print> (дата звернення: 05.11.2020).

2. Словник української мови. Академічний тлумачний словник. URL: <http://sum.in.ua/s/zabezpechuvaty> (дата звернення: 05.11.2020).

3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України в редакції від 11.09.2020 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 05.11.2020).

Рогальська Вікторія Вікторівна

Доцент кафедри

кримінального

процесу

Дніпропетровського

державного

університету внутрішніх справ

кандидат юридичних наук, доцент

РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ІНТЕРВ'Ю В ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Допит особи в кримінальному процесі завжди розумівся як важливий процесуальний засіб для встановлення фактичних даних, що мають доказове значення та завдяки якому органи досудового розслідування забезпечують виконання завдань кримінального провадження, передбачених в ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) [1].

В ході реформи кримінального процесуального законодавства України, яка відбулася в 2012 році, законодавець спробував нівелювати ризики неналежного поведіння під час допиту на стадії досудового розслідування, ввівши заборону суду обґрунтовувати судові рішення показаннями, наданими слідчому або прокурору, або посилатися на них (ч. 4 ст. 95 КПК України). Втім, такий радикальний підхід законодавця привів до іншої проблеми: показання, дані слідчому (детективу), дізнавачу або прокурору в ході досудового розслідування, «знецінилися» в очах сторін кримінального провадження та суду. Органи досудового розслідування стали неохоче виділяти ресурси для якісного проведення допиту, обґрунтовуючи це мінімальною «вагою» результатів такої роботи в порівнянні з витраченим часом. Як наслідок, для працівників органів досудового розслідування зник сенс не тільки в тому, щоб отримувати свідчення із застосуванням насильства або погроз, а й в тому, щоб взагалі отримувати якісні показання на досудовому розслідуванні. Проте, на відміну від встановленої в Україні повної заборони використовувати досудові показання в суді, в ряді іноземних юрисдикцій (Канаді, Великобританії, Італії, Хорватії та багатьох інших країнах) передбачається застосування «тесту допустимості показань» для перевірки добровільності наданого свідчення (зізнання). Якщо такі показання проходять перевірку, суд їх приймає. Якщо ж вони викликають сумнів або якщо доведено, що свідчення були отримані під тиском, в умовах жорстокого поведіння або катування підозрюваного, суд їх не враховує. Ці допити